

Подарунок для посадовця: шана чи підкуп

Що, кому і як дарувати? Цим питанням ми опікуємося на передодні свят, адже дарувати подарунки це справа звична та традиційна. Можемо пригадати навіть легенду про народження Ісуса, в якій згадуються дарунки що були піднесені волхвами.

Щодо етимології слова «подарунок», більшість сучасних словників не дають чіткого визначення, вказуючи на те, що це є річ, яку дарувальник добровільно віддає комусь на безоплатній основі.

Зрозумілим є занепокоєння законодавця та встановлення обмежень щодо отримання подарунків особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, оскільки забезпечення ефективного функціонування державної служби, можливе лише через встановлення правових бар'єрів перед можливими службовими зловживаннями.

Відповідно до частини першої статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняним до них особам, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

Таким чином, для забезпечення об'єктивності позиції повноважної особи під час виконання нею службових функцій законодавець передбачив обмеження щодо одержання подарунків.

Разом з тим, законодавство визначає так звані «дозволені» подарунки. Зокрема, є можливим отримання подарунку від сторонньої особи за умови, що такий подарунок відповідає загально визначеним уявленням про гостинність та за умови, що:

1) вартість такого подарунку не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово;

2) сукупна вартість подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Передбачене обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які:

1) даруються близькими особами;

2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

До близьких осіб Закон відносить осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із особами, стосовно яких існують спеціальні обмеження щодо одержання подарунків (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням.

Варто зазначити, що прийняте особою рішення, стосовно якої існують спеціальні обмеження щодо одержання подарунків, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються таким, що прийнято в умовах конфлікту інтересів. На такі рішення розповсюджуються положення Закону щодо їх незаконності з відповідними наслідками.

Отже, з урахуванням положень Закону, приймаючи подарунок не від «близької особи», уповноважена особа має вирішити ряд питань, а саме:

- 1) Визначити особу-дарувальника;
- 2) Вирішити питання про межі гостинності;
- 3) Зіставити свій службовий статус та інтерес особи-дарувальника;
- 4) Зорієнтуватись у вартості предмету подарунку.

І якщо стосовно перших трьох пунктів питань може і не виникнути, визначити вартість подарунку на момент прийняття рішення стосовно можливості його отримання не завжди є можливим, що створює підґрунтя для певних маніпуляцій. Мабуть саме через це, більшість розвинених країн врешті прийшли до категоричної заборони отримання будь-яких подарунків службовцями.

Отже, питання можливості отримання подарунків повноважними особами лежить саме в площині запобігання корупції, оскільки отримання подарунку у зв'язку із займаною посадою чи виконуваною службовою функцією є отриманням неправомірної вигоди, незважаючи на яскраву обгортку, святковий настрій та щирість дарувальника.

**співробітник Головного територіального
управління юстиції у місті Києві
О. М. Лазько**